

sjónarmið

Fíggjarlógin og landbrúkið

Á fíggjarlóginu fyri 1980/81, sum nú er til viðgerðar í lögtinginum, stendur eitt tal uppá 13,8 miljónir, ella 2,3 prosent, til landbúnað og matrikulering. Við øðrum orðum er so at siga ongin broyting hend við hesum parti tey seinastu trý árin.

Av hesum tali eru umleið 3 miljónir til Matrikultovuna, men hon átti heldur at staðið saman við hinum landsstovnunum, enn saman við landbúnaði.

Landbúnaðarráðgevarin og Roynðarstöðin koma at kosta umleið 1,3 miljónir. Tað er líka nógv sum tað kostar at velja eini 50 hektarar, ella 100 kúfóður. Hesin peningur hevði sostatt kunnað skapt grundarlag fyri eini fimm familjubrukum, meðan úrslitini annars eru sera ivasom, fyri ikki at siga ongi, sum tað gongur í lötuni. Hetta fingur vit dyggiliga váttað í Dimmalætting, fyri einum tveimum mánaðum síðani, av leiðaranum á Roynðarstöðini, sum eisini er landbúnaðarráðgevari.

Av teimum 9,5 miljónunum, sum nú eru eftir, fara tær 5 til onnur óproduktív endamá, meðan 4,5, ella 0,7 prosent av fíggjarlóginu eru til íleggjarar í landbúnaðin. 1,5 til nýdyrking og 3 til fjósbyggingar og amboð. Hesar 3 miljónirnar hava ta treyt, at av teimum skal onki lánað til sethús ella kongshús.

Hetta eru hús, sum garðarnir (Jardarráðið, landið) eiga. Henda treyt kemur illa við á nógvum gerðum, tí ongir møguleikar eru fyri fíggjing, uttan úr jardargrunninum, tá man ikki eigur grundstykki. Útlitini av hesum verða, at bøndurnir antin mugu leiga seg inn hjá øðrum ella búa í fjósunum. Men tað munnu politikararnir halda vera í lagi.

Fyri hesar 4,5 miljónirnar skal landbrúkið fylgja við, men seg, økja framleiðsluna, velja upp úr nýggjum, byggja fjós og keypa amboð. Hendir hetta ikki, so er bert at kikka niður á bøndurnar. Tað er so lætt, teir svara jú ikki aftur álikavæl. Heldur minka teir um arbeiðið á garðinum, finna sær okkurt annað at liva av, soleiðis at garðurin gerst ítriv. Stillsliga taka teir sakina í egnar hendur. Hesa gongd hava politikararnir ikki sæð enn. Tað gongur so lætt. Tann búnaðarværi, vit ikki framleiða, verður bara innflutt.

Har landbrúkið gevur upp ond, tekur heilsølan við.

Soleiðis royndust øll tey føgru orð, vit hoyrdu um, at nú var tørið umsiðir komið til landbrúkið.

Halvafjórðu miljón á vegnum til sjálvbjargni við landbúnaðarværi. Hvat kann tað muna? Eins og kúgvinn má fæðast fyri at mjólka, so mugu fyrst íleggjarar til

landbrúkið, áðrenn vinningurin kemur.

Hvør er so hesin vinningur?

Við at menna landbúnaðin kunnu nóg nýggj gevandi arbeiðsplass skapast uppi á landi.

Vit kunnu gerast sjálvbjargin við livsneyðugum matværum, sum ikki um allar ævir kunnu innflytast.

Vit spara um innflutningin. Jú minni innflutningur tess minni er neyðugt av útflutningi. Og so klára vit okkum við minni fiski.

Bygdameningarhugtakið fær innihald!

Herefturat kunnu sparast óneyðugar ilögur í goymslubygningar og farmaskip.

Hvat kostar hitt?

Meðan vit annars áttu at gjørt okkum út til at mæta kreppunum, verður almikið brúkt av peningi. Miljónirnar rulla. Nú skal langfaraflotin aftur hava 60 miljónir, so hesin fortíðarrakstur kann ganga eina løtu afturat.

Og vit fáa enn nakrar kilometrar av dupltsporaðum vegum, sum vit kunnu ganga og súkkla eftir, ta bilarnir ikki longur koyra.

Og í Havnini eru í seinastuni brúktar einar 7–800 miljónir til handils- og goymslubygningar. So kunnu vit goyma innflutningin har eina løtu ímillum keiina og brúkararnar. Stórir

partur av hesum innflutningi eru landbúnaðarværi, sum vit saktans kundu framleitt sjálvi, um politiskur vilji og hjálp var veruleiki. Tá hesir handlar hava slept sær av við væruna og ongað sær vinningin, eru teir leysir av allari ábyrgd. So kann tað almenna taka um endan og ansa eftir, at vit ikki drukna í plastikki og øðrum burturkasti. Byggja dýrar ruskstöðir, sum skattgjaldararnir so gjalda, fyrst bygging og síðani raksturin. Var ikki beinari at givið teimum ruskið aftur í hævði?

Keyps- og tveitburturmentanin er og verður okkum dýrur gestur.

Men hvar er stýringin? Galdar hon ikki hesum »fria initiativinum«? Ella verður stýrt ádrastaðni frá enn úr lögtingi og landsstýri?

Tíðin má vera komið, har onnur virði telja enn at seta vinningsprosentir upp á deyð ting.

Skal tað vera livligt her, eisini hjá komandi ættarliðum, mugu vit fara at liva av Føroyum. Fyrst og fremst landgrunninum og tí hann kann geva uppi á landi. Næst, men ikki minst, av landbrúkinum. Og herefturat tí idnaði, sum natúrliga hoyrir til báðar vinnurnar.

Heldur enn at liva hvar av øðrum, mugu vit liva javnt saman fram-yvir.

Politiskur leiklutur

Tá so liðið hoyrist frá búnaðarmonnum sjálvi um tey neyðugu framtøkini, er tað helst tí teir hava, ella eru við, at missa mótið.

Tí nýðast politikararnir at taka sær um reiggj og stíla fyri sjálvi. Teir eru upprunaliga valdir til at stíla fyri. Eru upprunaliga eitt slag av arbeiðsformnum.

Tí áttu teir longu fyri nógva árum síðani at havt stungið út í kortið tað, teir vildu, sett sær mál um hvussu nóg vit skuldu framleitt sjálvi. Og síðani hjálpt til, soleiðis at framleiðslan vaks. Hetta er kjarnan í spurninginum. Allir aðrir trupulleikar kunnu lættliga loysast. At stara seg blindan uppá smáting, sum til dømis at vit onki kunnu gera við ognarjörðini, er at spæla strutsurj, ella ikki vilja siggja veruleikan í eyguni.

Hvussu langt hevði fiskivinnan verið komin áleiðis, um tað almenna ikki hjálpt?

Skulu vit fyrst kenna matværitrot?

Møguleikarnir eru alstórir og enn biða teir.

Undir viðgerðini av fíggjarlóginu royndi eg at lurta eftir, hvat teir søgdu um landbrúkið. Tað var ikki nóg.

Landsstýrismaðurin fyri landbúnað grætti ikki orð um hesa vinnu. Hann nevndi onki um, at tá man taðar, grør um

gangandi fót, men um óveðursskýggini, brimið frammanfyri, brotini í báðum borðum, sterkar nøglur og síðani um fisk, vegir og mentan.

Einastu tingmenn eg hoyrði tað gløgva í um landbúnað, vóru Jørgin Thomsen og Jógvan Olsen.

Annars var so at siga bert tøgyn um landbúnaðin, sum annars kundi verið eitt alternativ burturúr naggatóðini.

Tað sær út til, at politikararnir ikki kenna til jordsamband og praktiskan sans.

Hvussu ber tað nú eisini til, at meginparturin av teimum eru lærarar og aðrir akademikarar? Lutfalsliga eru hesir stættir smáir minnilutar, men tá valt verður, eru næstan øll evnini úr hesum stættum. Í hvussu so er tey við møguleika. Men uppstillingin er eisini ein partur av valinum.

Lat okkum álikavæl vóna at størsti feilurin ikki er við politikarunum, men við samfelagsskipanini.

Vónin

Enn er fíggjarlógin ikki endaliga samtykt. Høvdu tit ikki kunnað flutt eitt sindur um uppá tøluni, soleiðis at hasar 4,5 miljónirnar verða tví-ella trýfaldaðar sum ein byrtan til tey vónandi grønu fyrir.

Hanus Wang

